

Антошин Євген Русланович

студент 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Булавинець В. М.

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА ДОМОГОСПОДАРСТВ»

Фінансова поведінка домогосподарств нерідко формується в залежності від функцій, які виконують домогосподарства і може бути заощаджувальною, споживальною, кредитною і інвестиційною.

Поняття фінансової поведінки є складне та багатогранне, вивченню якого присвячено чимало праць вітчизняних та зарубіжних учених із різних галузей науки: економіки, соціології, психології, демографії тощо [1, с. 698].

Аналіз економічної і фінансової літератури, присвяченої дослідженням фінансової поведінки домогосподарств, показав відсутність єдиного наукового підходу до її визначення.

Група вітчизняних вчених під фінансовою поведінкою розуміють поведінку домогосподарств у процесі формування та реалізації грошових коштів. Так, І. А. Ломачинська вважає, що фінансова поведінка домогосподарств – це дії населення на фінансовому ринку щодо перерозподілу та інвестування грошових ресурсів, що визначаються ціннісними орієнтаціями, стандартами фінансового споживання, стратегіями оптимізації фінансового вибору, ступенем раціональності або ірраціональності у прийнятті рішень тощо [2, с. 43].

В своїй науковій статті Ковтун О. А. розглядає фінансову поведінку домогосподарств як система дій і фінансових інструментів, які направлені на управління власними та залученими фінансовими ресурсами з метою власного соціально-економічного розвитку та задоволення потреб [3, С. 282].

Фінансова поведінка домогосподарств – це система дій, пов'язана з акумулюванням та перерозподілом фінансових ресурсів за допомогою фінансових інструментів із метою задоволення власних потреб [1, с. 699].

На думку Галішнікової, вітчизняні науковці під фінансовою поведінкою розуміють поведінку домогосподарств або індивідів у процесі формування та реалізації грошових коштів [4, С. 134]. В свою чергу, сама дослідниця вважає, що під терміном «фінансова поведінка населення»

слід розуміти будь-яку активність громадян, до якої відносяться: фінансове планування, страхування, заощадження, інвестиції, мінімізація ризиків, розрахунково-касові операції тощо [4, с. 139].

Дослідження фінансової поведінки базуються на матеріальному прояві фінансів – формуванні та використанні фінансових ресурсів. Так, на думку Т. Петрушиної, фінансова поведінка населення проявляється на фінансовому ринку і пов'язана з перерозподілом та інвестуванням грошових ресурсів [5, с. 450].

Як діяльність індивідів на фінансовому ринку тлумачить фінансову поведінку населення Т. Єфременко. На її думку, фінансова поведінка домогосподарств – це «...форма діяльності індивідів і окремих соціальних груп на фінансовому ринку, що пов'язана з перерозподілом грошових ресурсів, зокрема їх інвестування» [6, с. 167].

Російські вчені також досліджують питання визначення економічної категорії «фінансова поведінка». Так, Шабунова А. А. і Белехова розглядають фінансову поведінку як особливий різновид економічної поведінки, пов'язаної з поведінкою населення на ринку фінансових продуктів і послуг, яка передбачає мобілізацію, перерозподіл та інвестування грошових ресурсів населення, які є в їхньому розпорядженні [7, с. 70].

Науковці Є. В. Чепрасов та Є. Є. Бикова визначили, що фінансова поведінка є проекцією сукупності фінансових стратегій, які реалізуються домогосподарством [3, С. 282]. А група науковців Григорьев Л., Салмина А., Кузіна О. поняття фінансової поведінки трактують як сукупність рішень із збереження та залучення, інвестування заощаджень в реальні активи (включаючи й нерухомість) та фінансові активи, а коли мова йде про домогосподарства, що відносяться до малого та середнього бізнесу, й у виробництво, тому що в такому випадку здійснити поділ інвестицій на особисті та ділові майже неможливо» [8, с.59].

Доволі розгорнуте тлумачення економічної категорії «фінансова поведінка домогосподарств», дає професор Т.О. Кізіма як діяльність членів домогосподарств, пов'язану із розподілом і перерозподілом грошових ресурсів, у результаті чого відбувається формування відповідних фондів грошових коштів (індивідуальних і спільних фондів споживання, резервного фонду, фонду заощаджень тощо) та їх

використання на певні цілі [9, с. 20]. На її думку, фінансова поведінка – це передусім якісна характеристика дій економічних суб'єктів.

На підставі вищенаведеного аналізу різних наукових підходів можна стверджувати, що в науці не існує однозначного трактування поняття «фінансова поведінка». Кожен науковець має власну думку до її тлумачення, що свідчить про багатогранність, унікальність, складність та особливість даного економічного поняття. Усі вищенаведені формулювання акцентують увагу на найбільш важливих, на думку того чи іншого автора, аспектах формування та здійснення фінансової поведінки домогосподарств чи населення загалом.

Спільними елементами усіх наукових визначень є те, що фінансова поведінка визначається як особливий вид економічної поведінки, пов'язаний з діями населення на ринку фінансових послуг, і передбачає мобілізацію, перерозподіл та інвестування грошових ресурсів населення [10, с. 42].

Література:

1. Косточка О. О. Фінансова поведінка домогосподарств України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 698-701.
2. Ломачинська І. А. Оптимізація фінансової поведінки домогосподарств у трансформаційній економіці України. *Економічний простір*. 2011. № 49. С. 141 – 149.
3. Ковтун О. А. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, структура та класифікація. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 280-286.
4. Галишнікова Е.В. Финансовое поведение населения: сберегать или тратить. *Финансовый журнал*. 2012. № 2. С. 133–140.
5. Петрушина Т. О. Социально-экономическое поведение населения Украины в условиях институциональных перемен. К.: Институт социологии НАН Украины, 2008. 544 с.
6. Єфременко Т. Фінансова поведінка населення України. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2002. №2. С. 165-175.
7. Шабунова А. А., Белехова Г. В. *Экономическое поведение населения: теоретические аспекты*. Вологда: ИСЭРТ РАН, 2012. 134 с.
8. Григорьев Л., Салмина А., Кузина О. Российский средний класс: анализ структуры и финансового поведения: *Экон-Информ*. 2009. 148 с.
9. Кізіма Т. О. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, класифікація, чинники впливу. *Світ фінансів*. 2011. № 4. С. 19 – 26.

10. Дудинець Л. А., Верней О. Є. Захист прав споживачів на ринку фінансових послуг. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 16. С. 688-692.

Бездольна Алла Сергіївна

студентка 2 курсу ОС «магістр» ННІОТ, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Круп'як І.Й.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Державний бюджет – це невід’ємний атрибут країни та важливий інструмент реалізації її фінансової політики, що забезпечує економічний розвиток держави та надання якісних суспільних послуг населенню.

За період з 2014 до 2018 р. доходи Державного бюджету України зросли з 357084,2 млн. грн. до 928108,3 млн. грн. (+159,9%). Приріст доходів державного бюджету в 2018 р. порівняно з попереднім роком становив 134843,3 млн. грн. (+17,0%) [1]. При цьому основними факторами виконання бюджету 2018 року стали:

- збереження дефіциту в межах встановленого законом граничного показника (факт – 1,7% ВВП, при плані – 2,4% ВВП); виділення коштів на оборону і безпеку в обсязі 5,4% ВВП;

- забезпечення подальшого зростання мінімальної заробітної плати, розмірів прожиткового мінімуму та інших соціальних виплат;

- фінансування пільг та субсидій на оплату житлово-комунальних послуг;

- продовження пенсійної реформи і підвищення пенсій;

- зростання капітальних видатків Державного бюджету порівняно з попередніми роками [2].

Значну частину доходів Державного бюджету України складають податкові надходження. Їх питома вага в 2018 році становила 81,2%, що на 2,1 в.п. більше в порівнянні з попереднім роком. Сума податкових надходжень зросла в 2018 р. на 126661,9 млн. грн. (20,2%) і становила 753815,6 млн. грн. [3]. Неподаткові надходження за цей період зросли на 28,2% до 164676,5 млн. грн. В той же час інші надходження зменшилися на 74,5% і становили 9616,2 млн. грн.